

Jordi Pigem: «Les nostres vides han caigut en mans del capitalisme de la vigilància»

El filòsof publica "Pandèmia i postveritat", en què denuncia el control social a través de les dades: "S'està produint una personalització dels robots mentre les persones es robotitzen"

Jordi Pigem | Castel-Branco

Jordi Pigem (Barcelona, 1964) no té mòbil, potser en un acte de rebel·lia contra l'hegemonia tecnològica i els riscos que comporta. **Filòsof i escriptor**, va obtenir el doctorat per la UB aprofundint en el pensament de **Raimon Panikkar**. Especialista en filosofia de la ciència, ha estat professor al Schumpeter College de Dartington (Anglaterra), ha estat Premi de Filosofia de l'IEC i Premi Joan Maragall per l'obra *Àngels i robots*.

La **deshumanització** creixent en àmbits cada cop més amplis de la vida social és un tema que el preocupa, com també la pèrdua de lligam entre l'ésser humà i la natura, que contempla com un perill per a la vida col·lectiva. A **Pandèmia i postveritat** (Fragmenta), reflexiona sobre l'horitzó postpandèmic amb visió crítica i afirmacions controvertides.

- La pandèmia ha estat un senyal que ens envia el futur perquè ens anem preparant?

- Ens hem d'anar preparant per moltes coses. La pandèmia ha canviat moltes coses, però ara mateix més que la pandèmia relacionada amb el virus aparegut a Wuhan, a mi em preocupa la

pandèmia de confusió que està impregnant la societat arreu. Moltes de les mesures que s'han pres respecte el confinament no tenien prou base científica. El mateix concepte de vacuna s'hauria de qüestionar. A banda que les injeccions d'ARNm tenen un mecanisme d'acció molt diferent que les vacunes de tota la vida, no generen una immunitat efectiva. De fet, les mateixes farmacèutiques, en les informacions originals, quan van presentar els productes de Pfizer i Moderna, la virtut que inequívocament atribuïen a aquests productes és que fan que passis la Covid d'una manera més lleugera. Però de cap manera garantien que aturi els contagis.

- Deia que s'han pres mesures amb poca base científica.

- Una peça clau que va dur al confinament van ser uns models matemàtics produïts per l'Imperial College de Londres, segons els quals si no hi havia confinaments hi hauria unes dades catastròfiques quant a mortalitat que han resultat ser del tot exagerades. Per exemple, asseguraven que si Suècia no es confinava, que és un dels pocs països europeus que no ho va fer, tindria 800.000 morts a finals de maig. A l'hora de la veritat, Suècia va tenir 6.000 morts. A Suècia, no es van tancar les escoles i no hi va haver un sol mort entre els nens, i es van estalviar els problemes psicològics que aquí va crear el confinament. I els mestres es van contagiar menys de Covid que la mitjana de la gent que estava tancada a casa. S'havia de protegir la població de risc i tots els col·lectius vulnerables, però confinar persones sanes és una cosa que molts epidemiòlegs consideren que és un gran error.

- Vostè és antivacunes?

- Ni molt menys. Però crec que és impropï emprar el terme vacunes en aquest cas. En la Cimera Mundial de Salut a Berlín aquest octubre, el president de la divisió farmacèutica de Bayer, Stefan Oelrich, es referia a aquests productes com a teràpies genètiques i assegurava que si dos anys abans s'hagués demanat a la població mundial que s'hagués deixat injectat una teràpia genètica, el 95% hauria dit que no. El mot vacuna genera confusió.

Jordi Pigem. Foto: Castel-Branco

- Ho deia perquè, arran de la pandèmia, han pres força corrents antivacunes. En el llibre es refereix a la postveritat i assegura que hi entrem de ple quan les nostres creences no es veuen afectades pels fets que les contradueixen. Estem en aquest punt?

- És cert que hi ha persones esbojarrades que diuen barbaritats contra les vacunes. Però jo el que crec és que la postveritat no està només en el costat dels mal anomenats antivacunes. En unes societats com les nostres, que semblen haver perdut les il·lusions col·lectives, ha aparegut la pandèmia i de cop, totes les nostres frustracions i mancances de sentit existencial se'ns conviden a associar-les a aquest problema. La idea és que, triomfant sobre el virus, arribarem a un món molt feliç i s'estableix una narrativa per crear una il·lusió col·lectiva.

- En el llibre es refereix a una societat amb problemes creixents d'alienació, que segons vostè, comença amb Hamlet.

- Hamlet és aquest personatge indecís, el pare del qual ha estat assassinat i ell sospita que la seva mare i el seu nou marit en són els responsables, però es mostra incapaç de fer res al respecte. El debat en una contínua angoixa i inseguretats interior. És el primer cop en la literatura que apareix un personatge així. Per això dic que prefigura un aspecte clau de l'alienació contemporània. Com, de fet, tota l'obra de Shakespeare configura moltes coses del que ha vingut després.

"Anem cap a un món centrat en les dades, però el que realment ens importa de la vida no es valora en són les qüestions quantitatives"

- Assenyala Descartes com un pensador determinant en la substitució del valor de l'experiència pel de les dades.

- Descartes, i Galileu també, diuen que només és veritablement real el que es pot reduir a xifres. Això significa que la longitud, el pes i l'acceleració són reals, mentre que les olors, els colors, la bellesa o la justícia són simples paraules, sensacions. Això ens porta a un món centrat en les dades i on s'ignoren les qualitats. És un món que ens ha permès desenvolupar moltes coses, però el que en realitat més ens importa de la vida no solen ser qüestions quantitatives. Fins i tot si algú s'esforça a guanyar molts diners, si no és un psicòpata, voldrà aquests diners per invertir-los en aspectes qualitius: viatjar, donar una millor educació als fills, etc.

Jordi Pigem: "Cada vegada tenim unes vides més controlades que segueixen uns paràmetres mecànics".
Foto: Castel-Branco

- Critica l'obsessió per voler dominar la naturalesa i la pèrdua de contacte amb la terra.

- Dins de tots els desenvolupaments que tenim davant, hi ha un creixent poder de les tecnologies sobre les persones i sobre l'experiència. Un dels fenòmens més significatius d'això que s'estan desenvolupant és l'anomenada agricultura digital, en què participen els grans fons d'inversió com BlackRock, figures com Bill Gates i Jeff Bezos, que pretén que tota l'agricultura i la ramaderia es faci sense pagesos, a través de robots i tractors sense conductor, i de dades transmeses a través del 5G a centres de comandament. Una agricultura sense pagesos significa deixar sense forma de vida centenars de milions de persones, però també un monopoli sense precedents de l'alimentació mundial. És un exemple més de la concentració de capital que s'està produint a través dels grans fons d'inversió.

"Un dels fenòmens que s'estan desenvolupant és el de l'agricultura digital, sense pagesos, en mans de grans fons d'inversió i que pot suposar el monopoli de l'alimentació mundial"

- Adverteix d'una personalització dels robots mentre es produeix una robotització de les persones.

- Aquest és un fenomen paradoxal. En principi, la transformació digital i la robotització pensàvem que podia anar cap aquí, però el que cada vegada més tenim són unes vides controlades, que segueixen uns paràmetres mecànics, cada vegada les nostres dades han caigut en mans del que s'anomena el capitalisme de la vigilància. Amb l'experiència de la pandèmia, ho hem vist. Ja fa anys que les empreses digitals pressionaven els governs per digitalitzar l'educació. Quan sabem que els nois, especialment els més petits, tenen necessitat de l'empatia dels mestres. Amb el confinament, això es va imposar de sobte. Pel que fa a la salut, també ha avançat la salut digital. Hem passat en molts casos de tenir aquell metge que et coneixia a una sanitat telefònica que pot desembocar en una consulta digital amb un algoritme que, segons el que li indiquis, et recomanarà un fàrmac o un altre. Són uns exemples d'aquesta creixent imposició de models deshumanitzadors que en moments puntuals poden ser útils, però que comporten una deshumanització de l'educació, la medicina i la societat.